

Motion till riksdagen 2020/21:147

av Mikael Oscarsson m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2019/20:176 En effektivare kommunal räddningstjänst

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring som innebär undantag för deltidsanställda brandmän vid beräkning av dagpenningbelopp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att MSB och länsstyrelserna får i uppdrag att stödja kommunernas förebyggande arbete genom att ta fram riskhanteringsplaner för att hantera torka och vattenbrist och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige behöver stärka sitt samhällsskydd och sin krisberedskap. Samhällskostnaderna för olyckor uppgår till ca 60 miljarder kronor årligen. Bara kostnaderna för skogsbranden i Västmanland 2014 har uppskattats till nästan 1 miljard kronor. Än värre är att det varje år omkommer ca 3 000 personer i olyckor.

Sedan de stora bränderna 2014 och 2018 har förmågan att bekämpa skogsbränder stärkts, men Sverige behöver fortfarande en starkare och mer effektiv kommunal räddningstjänst. Kristdemokraterna förespråkar därför flera av förslagen om ändringar i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, förkortad LSO. Vi välkomnar en starkare statlig styrning av kommunernas förebyggande verksamhet och räddningstjänst, tydligare och mer jämförbara kommunala handlingsprogram samt en utökad föreskriftsrätt för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Särskilt viktigt är möjligheten för MSB att under vissa förhållanden kunna prioritera och fördela tillgängliga förstärkningsresurser.

Undantag för deltidsanställda brandmän

Det viktigaste för att säkerställa en effektiv kommunal räddningstjänst i hela landet är att vi klarar personalförsörjningen. Därför är det ett stort problem att nästan fyra av fem räddningstjänster har svårt att rekrytera tillräckligt många deltidsbrandmän, enligt Brandmännens Riksförbund.

Sverige har i dag 16 000 brandmän. Mer än hälften, 10 700 av våra brandmän, är deltidsanställda. De har andra jobb men är ständigt beredda att gå in och skydda vårt samhälle genom att släcka bränder, hantera översvämningar och att bistå vid trafikolyckor för att rädda liv. Att behålla och rekrytera deltidsbrandmän är därför helt avgörande för en effektiv kommunal räddningstjänst, men det är samtidigt en av de största utmaningarna för räddningstjänsterna, särskilt i glesbygden.

Kristdemokraterna har tidigare presenterat förslag för att motverka bristen på deltidsbrandmän, bl.a. genom att utöka MSB:s utbildningar av räddningstjänstpersonal. Vi har även föreslagit extra medel för detta ändamål.

I den ekonomiska kris som uppstått i spåren av covid-19 har situationen förvärrats i och med att många deltidsbrandmän som i vanliga fall har en annan heltidsanställning har varslats om uppsägning från sin huvudarbetsgivare. Många tvingas därmed också säga upp sig som deltidsbrandman för att få rätt till ersättning från a-kassan.

Utgångspunkten inom arbetslöshetsförsäkringen är att all tid med inkomst av förvärvsarbete anses som arbetad tid. Det innebär att ersättningen blir mindre de veckor deltidsbrandmannen har beredskap trots att ersättningen per timme för beredskapen är mycket låg. Det är detta som gör att deltidsbrandmän som blivit uppsagda från sina ordinarie jobb ofta även tvingas säga upp sig från brandmansjobbet. Situationen drabbar Sveriges landsbygd extra hårt.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sobona och de fackliga organisationerna Vision, Kommunal och Brandmännens Riksförbund har krävt att regeringen snabbt ska agera så att inkomsten för deltidsbrandmännen undantas vid beräkning av a-kassa. Trots att även Räddningstjänstutredningen har föreslagit ett sådant undantag för deltidsbrandmän vid beräkning av arbetslöshetsersättning väljer regeringen att förhålla sig passiv. Följden blir att deltidsbrandmän säger upp sig av rent ekonomiska skäl, vilket lämnar svensk beredskap och räddningstjänst underbemannad.

Frågan är alltför akut för att skjutas på framtiden. Under covid-19-hantering har ändrad lagstiftning meddelats på andra områden med retroaktiv verkan, och detsamma borde vara möjligt i den här frågan.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring som innebär undantag för deltidsanställda brandmän vid beräkning av dagpenningbelopp.

Riskhanteringsplaner för torka och vattenbrist

Det krävs större fokus på analysen av de lokala riskerna för olyckor och vilka förmågor kommunerna har att möta dessa risker. Regeringen behöver dock göra mer för att stärka stödet till kommunernas verksamhet.

Omfattande skogsbränder till följd av långvarig torka, vilket förekom i Västmanland sommaren 2014 och på flera håll i landet även 2018, är något som vi kan tvingas erfaras allt oftare i framtiden på grund av klimatförändringarna. Förekomsten av extremt väder väntas bli vanligare. Det riskerar att leda till minskad nederbörd där det redan är torrt

och till att Sverige i högre grad även drabbas av problem som förstörda skördar, värmebölja och vattenbrist.

MSB har på senare år vidtagit åtgärder för att stödja kommunerna i arbetet med att öka kvaliteten i de kommunala handlingsprogrammen. MSB har exempelvis utvecklat vägledning, genomfört utbildningar och utvecklat en nationell strategi för stärkt brandskydd. Uppföljningar visar dock att bristerna kvarstår.

Trots stora problem med torka och låga grundvattennivåer och att situationen riskerar att förvärras har alltför få kommuner särskild beredskap för att bemöta den sortens olyckor. Länsstyrelserna har en viktig uppgift att finnas som stöd för kommunerna vid framtagande av de kommunala handlingsplanerna, och Kristdemokraterna menar att det stödet behöver förstärkas. MSB och länsstyrelserna bör därför få i uppdrag att stödja kommunernas förebyggande arbete med riskanalys och framtagande av kommunala handlingsprogram genom att ta fram riskhanteringsplaner för att hantera torka och vattenbrist.

MSB har redan i dag föreskrifter om länsstyrelsens riskhanteringsplaner för hantering av översvämningrisker. Då torka och vattenbrist, precis som översvämningar, kan få stora konsekvenser för samhället behövs bättre stöd till kommunerna för att även förebygga och minimera skadeverkningarna av sådana händelser.

Mikael Oscarsson (KD)

Lars Adaktusson (KD)

Robert Halef (KD)

Tuve Skånberg (KD)

Andreas Carlson (KD)

Ingemar Kihlström (KD)